

Innst. 327 S

(2012–2013)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Dokument 8:44 S (2012–2013)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«I

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer som innebærer at særordningen for dagpengemottakere på 64 år eller mer gjeninnføres.

II

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at man ikke kan kombinere pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp jobben.»

Komiteens behandling

Komiteen ba i brev 18. mars 2013 om statsrådets vurdering av forslaget. Statsrådets svarbrev av 22. april 2013 ligger vedlagt.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen,

fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Kristelig Folkeparti, Laila Dávøy, viser til Representantforslag 44 S (2012–2013) fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4.

Komiteen viser videre til Stortingets behandling av Prop. 16 L (2010–2011) Endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (samleproposisjon hausten 2010), jf. Innst. 141 L (2010–2011), Lovvedtak 35 (2010–2011) fra arbeids- og sosialkomiteen.

Komiteen viser også til statsrådets svarbrev til komiteen av 22. april 2013.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, gjør oppmerksom på at særreglene for dagpengemottakere over 64 år ble avvirket med virkning fra 1. januar 2011. Begrunnelsen for avviklingen var langt mindre behov for særregler i dagpengereguleringen etter innføringen av ny fleksibel alderspensjon som gir mange mulighet til å ta ut alderspensjon før fylte 67 år og et uttalt ønske om at flere skal ha mulighet til å stå lenger i arbeidslivet. Personer som pr. 1. januar 2011 hadde fylt 63 år og mottok dagpenger, kunne likevel motta dagpenger etter særreglene i en overgangsperiode som senere er forlenget til 1. juli 2012.

I Prop. 16 L (2010–2011) Endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (samleproposisjon hausten 2010) begrunner regjeringen sitt forslag om å oppheve særreglene, og flertallet viser til følgende, sitat:

«Departementet vil be Arbeids- og velferdsstaten sørge for at den gruppa som blir råka, får tidleg og kvalifisert oppfølging med sikte på overgang til arbeid. Oppfølging kan skje i form av Arbeids- og velferdsetatens ordinære formidlings- og oppfølgingsbistand. Departementet vil følge konsekvensane av utfasinga av særreglene nøye og vil be etaten om å rapportere særskilt på utviklinga, med særleg fokus på den gruppa som ikkje kjem over i arbeid eller har rett til pensjon før fylte 67 år. Etaten vil og bli beden om å rapportere om kva slags oppfølging denne gruppa får.»

Flertallet vil understreke betydningen av tidlig og kvalifisert oppfølging slik at også eldre arbeidstakere kan formidles tilbake til arbeidslivet. Flertallet mener i den forbindelse at Nav må ha særleg fokus på arbeidsledige som ikke har rett til pensjon før fylte 67 år.

Flertallet viser til Innst. 141 L (2010–2011) der det heter, sitat:

«Flertallet legg til grunn at ingen skal stå utan ytinger i 2011 og at overgangsordninga vil sikre eldre arbeidsledige anna yting enn sosialhjelp. Flertallet slutter seg på denne bakgrunn til regjeringens forslag. Flertallet vil samtidig understreke at det er viktig at det som skrives i proposisjonen om oppfølging av disse arbeidstakerne fra NAV blir fulgt opp og at NAV rapporterer særskilt om denne oppfølgingen.»

Av statsrådens svarbrev til komiteen går det frem at det ved overgangsperiodens utløp 1. juli 2012 var 578 personer som hadde mottatt dagpenger i mer enn 104 uker. Flertallet har merket seg at svært få av disse over 64 år sto uten tilbud i november 2012 og at langt over halvparten av de som var omfattet av overgangsordningen har tatt ut alders- eller uførepensjon, og at det bare var 53 personer som fortsatt var registrert som arbeidssøkere.

Komiteen ser klart at det kan være vanskelig å formidle eldre arbeidsledige tilbake til arbeidslivet og at arbeidsevnen blir redusert etter lang tids ledighet. Komiteen vil derfor understreke at brukere som har fått fastslått at de har behov for bistand for å komme tilbake i arbeid etter arbeids- og velferdsforvaltningslovens § 14 a, har rett til å delta i utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan de skal komme i arbeid (aktivitetsplan). Dette er særleg viktig for eldre arbeidssøkere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, minner om at en av hensiktene med å oppheve særreglene for eldre arbeidstakere var å likestille eldre arbeidssøkere med andre arbeidsledige. Det betyr at eldre arbeidstakere skal ha tilgang til Navs tiltaksapparat på lik linje med andre arbeidssøkere.

Komiteen vil derfor understreke at eldre arbeidstakere heller ikke skal nedprioriteres i forhold til lettere formidlingsbare arbeidssøkere.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er oppmerksom på at noen langtidsledige over 64 år, som har brukt opp sine dagpengerettigheter, ikke har opptjent nok pensjon til å kunne gå av før fylte 67 år. Særleg gjelder dette deltidsarbeidende kvinner eller kvinner som har vært ute av arbeidslivet i lange perioder. Det var slike tilfeller komiteens flertall siktet til i Innst. 141 L (2010–2011), da flertallet sluttet seg til regjeringens forslag under forutsetning av at eldre arbeidstakere måtte sikres annen ytelse enn sosialhjelp.

Komiteen har merket seg at flere av de som forlot overgangsordningen medio 2012, som ikke hadde gått over på pensjon og som ikke var registrert som arbeidssøkere i november, har fått tilbud om jobb eller tiltak gjennom Nav.

Imidlertid er komiteen kjent med at enkelte arbeidssøkere over 64 år uten rettigheter til å ta ut pensjon har mistet dagpengene etter 104 uker uten at de har fått tilbud om jobb, tiltak eller annen inntektssikring som alternativ til sosialhjelp.

Komiteen merker seg at ifølge svarbrevet fra statsråden er andelen kvinner som kan ta ut full pensjon fra 65 år over 98 pst. allerede for 1950-kullet, og at 7 av 10 kvinner i privat sektor født i 1950 og som har ny AFP anslås å kunne ta ut full pensjon allerede fra 62 år. Andelen sysselsatte i privat sektor uten AFP-ordning som kan ta ut full pensjon fra 62 år og dermed gå av med pensjon fra 62 er lavere enn der hvor man har AFP-ordning, men det forventes at denne andelen vil øke i fremtiden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er ikke innstilt på å gjeninnføre særreglene for dagpengemottakere over 64 år, ei heller forlenge overgangsperioden. Dersom det viser seg at eldre arbeidstakere som har vært arbeidsledige i lang tid vanskelig lar seg formidle tilbake til arbeidslivet, ber flertallet departementet se spesielt på denne gruppen og vurdere andre arbeidsrettede tiltak eller inntektssikring som alternativ til sosialhjelp, inntil de kan gå av med pensjon.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at forslaget om å fjerne særregelen for dagpengemottakere på 64 år eller mer, ble begrunnet med ønsket om å stimulere flere eldre til å stå lengre i arbeidslivet, samt at man mener det er urimelig å bruke dagpenger som en form for tidligpensjon.

Disse medlemmer er enige i at det er viktig å legge til rette for at eldre arbeidstakere kan stå lengre i arbeidslivet, men vil påpeke at fjerning av særregelen for dagpenger ikke handler om dette. De som har vært omfattet av denne ordningen har vært langtidsledige, og en del har store problemer med å komme tilbake til arbeid.

Disse medlemmer vil understreke det faktum at en forutsetning for å kunne stå lengre i arbeidslivet er at man har et arbeid.

Disse medlemmer er kjent med at noen langtidsledige over 64 år, som har brukt opp sine dagpengerettigheter, ikke har opptjent nok pensjon til å kunne gå av før fylte 67 år, og at dette gjelder særlig deltidsarbeidende eller personer som har vært ute av arbeidslivet i lange perioder.

Disse medlemmer viser til flertallets merknad om at man forutsetter at eldre arbeidstakere må sikres en annen ytelse enn sosialhjelp.

Disse medlemmer mener dette er en god intensjon, men at situasjonen fortsatt kan bli at en del står i fare for å bli henvist over på sosialhjelp, så fremt at de ikke fyller vilkårene til for eksempel uføretrygd eller arbeidsavklaringspenger.

Disse medlemmer har merket seg flertallets uttalelser om at Nav må ha særlig fokus på arbeidsledige som ikke har rett til pensjon før fylte 67 år og at disse brukerne skal ha rett til å delta i utarbeidelsen av en konkret plan for hvordan de skal komme i arbeid. Disse medlemmer er enig i at dette er ønskelige mål i dagens situasjon. Imidlertid har det lenge virket klart for disse medlemmer at den arbeidsformidlingen og den kontakt med arbeidsgivere som Aetat i sin tid hadde, ikke er videreført i Nav og at det å skaffe brukerne arbeid ikke er en prioritert oppgave. Disse medlemmer er derfor bekymret for at det ikke vil være mulig for Nav å oppfylle flertallets gode ønsker. Disse medlemmer vil derfor be regjeringen påse at Nav oppfyller krav om å gjennomføre de tiltak overfor arbeidsledige personer over 64 år som skisseres ovenfor.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, på egnet måte, å instruere arbeids- og velferdsetaten om å gjennomføre tett oppfølging og særlig fokus på, samt utarbeidelse av aktivitetsplan for arbeidsledige over 64 år som ikke har krav på dagpenger og som ikke kan ta ut tidligpensjon.»

Disse medlemmer har videre merket seg, jf. statsrådets svarbrev til komiteen, at det ved overgangsperiodens utløp 1. juli 2012 var 578 personer som hadde mottatt dagpenger i mer enn 104 uker. Over halvparten av de som var omfattet av over-

gangsordningen, har tatt ut alders- eller uførepensjon.

Disse medlemmer konstaterer at dette innebærer at mange blir presset til å gå ut i uførhet eller førtidspensjon mot sin vilje, og at dette harmonerer dårlig med regjeringens uttalte ønske om at flere skal ha mulighet til å stå lengre i arbeidslivet, slik en av begrunnelsene var for å fjerne særreglene for dagpengemottakere over 64 år.

Disse medlemmer fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer som innebærer at særreglene for dagpengemottakere på 64 år eller mer, gjeninnføres.»

Kombinasjon av pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp en jobb

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at forslagsstillerne også ønsker å fjerne adgangen til å kombinere pensjon og dagpenger.

Etter innføringen av pensjonsreformen med fleksibel pensjonsalder fra fylte 62 år med adgang til å ta ut hel eller gradert alderspensjon samtidig som vedkommende er i arbeid, kan personer på vei ut av arbeidslivet motta dagpenger ved siden av pensjon – også når vedkommende selv har sagt opp arbeidsforholdet.

Flertallet viser til at tidligere regler for samordning av dagpenger og alderspensjon ble opphevet ved innføring av fleksibel alderspensjon pr. 1. januar 2011, jf. Prop. 1 S (2010–2011). Flertallet viser til den forbindelse til statsrådets svarbrev til komiteen. Flertallet ser ingen grunn til å gå tilbake på dette.

Flertallet har imidlertid merket seg at regjeringen i Prop. 1 S (2010–2011) har varslet at regjeringen vil vurdere forholdet mellom midlertidige ytelser og fleksibel alderspensjon nærmere og komme tilbake med et høringsnotat om dette. Flertallet støtter dette.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er enige i at det er urimelig at man kan benytte dagpenger som en form for tidligpensjon. Utdelingen er at dagens regelverk fortsatt åpner for at man kan bruke dagpenger i kombinasjon med uttak av pensjon. En fjerning av særreglene for dagpengemottakere på 64 år eller mer vil, etter disse medlemmers syn, ikke forhindre at eldre kan tilpasse seg passive ytelser før pensjonsalder. Realiteten er, som tidligere nevnt, at fjerningen av denne regelen vil ramme spesielt kvinner som ikke har tjent opp nok i pensjon til at de kan ta ut pensjon når de fyller 64 år.

Disse medlemmer viser til de eksempler som er gjengitt i representantforslaget og mener dagens regelverk kan slå svært uheldig ut for enkelte. Slik dagens regelverk er, kan en person si opp jobben sin selv og spe på pensjonen sin med dagpenger i to år. Mens en annen person som blir reelt arbeidsløs ved for eksempel fylte 63 år, kan risikere å ikke ha noen inntektssikring fra dagpengeperioden er ferdig og frem til vedkommende fyller 67 år. Alternativet vil da være enten å bli henvist til uføretrygd eller i verste fall være sosialhjelpsmottaker i tiden frem til pensjonsalder ved fylte 67 år.

Disse medlemmer vil understreke at forslagsstillerne ikke ønsker å fjerne adgangen til å kombinere pensjon og dagpenger, men at dette gjelder kun de tilfeller hvor vedkommende selv sier opp jobben. Personer som har mistet jobben av andre årsaker og som er reelle arbeidssøkere, skal fortsatt ha mulighet til å kombinere pensjon og dagpenger.

Disse medlemmer fremmer på den bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at man ikke kan kombinere pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp jobben og samtidig mottar pensjon.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen, på egnet måte, å instruere arbeids- og velferdsetaten om å gjennomfø-

re tett oppfølging og særlig fokus på, samt utarbeidelse av aktivitetsplan for arbeidsledige over 64 år som ikke har krav på dagpenger og som ikke kan ta ut tidligpensjon.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer som innebærer at særreglene for dagpengemottakere på 64 år eller mer, gjeninnføres.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at man ikke kan kombinere pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp jobben og samtidig mottar pensjon.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råår Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:44 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år, og øvrige endringer i folketryktdloven kapittel 4 – Bifalles ikke.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 21. mai 2013

Robert Eriksson

leder

Steinar Gullvåg

ordfører

Vedlegg

**Brev fra Arbeidsdepartementet v/statsråden til arbeids- og sosialkomiteen,
datert 22. april 2013**

Representantforslag 44 S (2012-2013) om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4

Jeg viser til forslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Laila Marie Reiertsen og Vigdis Giltun om gjeninnføring av særreglene for dagpengemottakere over 64 år og øvrige endringer i folketrygdloven kapittel 4.

Forslag I

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer som innebærer at særordningen for dagpengemottakere på 64 år eller mer gjeninnføres.

Frem til 1. januar 2011 gjaldt følgende særregler for dagpengemottakere på 64 år eller mer:

- dagpenger kunne ytes uavbrutt fram til fylte 67 år
- medlem som fylte kravet til minste arbeidsinntekt etter § 4-4 første ledd ved første gangs søknad om dagpenger etter fylte 64 år, måtte ikke fylle dette kravet dersom vedkommende senere søkte dagpenger
- medlem som var godskrevet pensjospoeng for minst tre av de siste fem årene før søknad om dagpenger ble satt fram, fikk minste dagpengegrunnlag på tre ganger grunnbeløpet
- dagpengegrunnlaget ble regulert i samsvar med endringer i grunnbeløpet for personer som hadde fylt 64 år før den årlige grunnbeløpsendringen pr. 1. mai
- næringsinntekt ble regnet med ved prøving av kravet til minsteinntekt og ved fastsetting av dagpengegrunnlaget, dersom virksomheten er opphørt og det ville være urimelig å kreve at vedkommende skulle fortsette virksomheten

Særreglene ble avvirket med virkning fra 1. januar 2011. Personer som pr. 1. januar 2011 hadde fylt 63 år og mottok dagpenger, kunne likevel motta dagpenger etter særreglene i en overgangsperiode frem til 1. januar 2012 for å få tid til å innrette seg etter endringen, jf. statsbudsjettet for 2011. Denne perioden ble ved behandlingen av statsbudsjettet for 2012 utvidet ytterligere, til 1. juli 2012. Alle som var omfattet av overgangsordningen skulle få tilbud om arbeid eller tiltak innen utløp av overgangsperioden.

Særreglene var begrunnet med at eldre arbeidssøkere tradisjonelt har hatt større vanskeligheter med å komme tilbake i arbeid etter en ledighetsperiode, enn andre arbeidssøkere. Adgangen til tidligpensjon var dessuten begrenset, noe som begrunnet behovet for inntektssikring for gruppen. Innføringen av ny, fleksibel alderspensjon gir langt flere mulighet for å ta ut alderspensjon tidlig. Det er også et uttalt ønske at flere skal ha mulighet til å stå lenger i arbeidslivet, noe den nye alderspensjonen understøtter. Behovet for særreglene i dagpengereguleringen er derfor langt mindre enn tidligere. Opphevingen var også begrunnet ut ifra å hindre tilpasninger til passive ytelser før pensjonsalderen.

Etter opphevingen av særreglene for dagpengemottakere på 64 år eller mer gjelder de samme vilkårene for rett til dagpenger for denne gruppen som for arbeidsløse ellers, med unntak av et noe mindre strengt krav om å være reell arbeidssøker, siden dagpengemottakere over 60 år kan få være lokale arbeidssøkere. Først og fremst betyr opphevingen at disse dagpengemottakere ikke lenger kan motta dagpenger i mer enn 104 uker, noe som vil kunne ha betydning for jobbsøkningsaktiviteten hos den enkelte. Dette innebærer at Arbeids- og velferdsetaten på den annen side, som når det gjelder dagpengemottakere generelt, skal følge opp den enkelte og for eksempel vurdere arbeidsrettede tiltak som kan være hensiktsmessige for å komme tilbake i jobb. Lykkes ikke den enkelte med å komme tilbake i arbeid etter endt dagpengeperiode, vil man fortsatt ha rett til å være registrert som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten, og mange vil kunne være garantert tilbud om arbeid eller tiltak gjennom langtidsledighetsgarantien. Personer som er tilmeldt Arbeids- og velferdsetaten skal også få hensiktsmessig oppfølging av etaten, uavhengig av om de inngår i ev. garanti-grupper. Fører heller ikke dette den enkelte ut i arbeid, vil den enkelte kunne få orientering om alternativ inntektssikring. Det økonomiske sikkerhetsnettet er økonomisk sosialhjelp etter lov om sosiale tjenester i Arbeids- og velferdsetaten.

Da overgangsperioden løp ut 1. juli 2012, var det 578 overgangstilfeller igjen, dvs. dagpengemottakere som hadde mottatt dagpenger i mer enn 104 uker, som er den maksimale dagpengeperioden.

Ifølge statistikk fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, stod svært få uten noen ytelser i november 2012:

Status i november 2012 for personer som var omfattet av overgangsordningen for eldre dagpengemottakere ved utgangen av juni 2012.

	Antall	Andel
Alderspensjon, full opptjening	308	53,3 %
Alderspensjon, ikke full opptjening	2	0,3 %
Uførepensjon	13	2,2 %
Arbeidssøker	53	9,2 %
Nedsatt arbeidsevne	7	1,2 %
Annen oppfølging fra NAV (bruker er registrert i Arena)	20	3,5 %
Arbeidstaker, ikke reg. hos NAV, ingen ytelser	93	16,1 %
Ikke arbeidstaker, ikke reg. hos NAV, ingen ytelser, rett til full alderspensjon	26	4,5 %
Ikke arbeidstaker, ikke reg. hos NAV, ingen ytelser	54	9,3 %
Død	2	0,3 %
Total	578	100 %

Som tabellen ovenfor viser, har over halvparten av de som var omfattet av overgangsordningen 1. juli 2012 benyttet muligheten til å ta ut alderspensjon.

De aller fleste som står i arbeid, kan ta ut alderspensjon før fylte 67 år og mange allerede fra 62 år. Offentlig ansatte har en AFP-ordning som gir mulighet for å ta ut AFP fra 62 år. I privat sektor anslår Arbeids- og velferdsdirektoratet at blant dem som er født i 1950 og har ny AFP, så kan nesten alle menn og 7 av 10 kvinner ta ut full pensjon allerede fra 62 år. Blant kvinner vil andelen som kan ta ut full pensjon fra 62 år, øke markert for yngre årskull. Andelen kvinner som kan ta ut full pensjon fra 65 år, er over 98 prosent allerede for 1950-kullet.

Også blant sysselsatte i privat sektor som ikke har noen AFP-ordning, kan et flertall ta ut full pensjon fra 62 år. Andelen som kan gå av tidlig, er imidlertid lavere enn blant personer med AFP. Arbeids- og velferdsdirektoratet anslår at blant personer i privat sektor født i 1950 uten AFP, så kan vel 70 prosent ta ut full pensjon ved fylte 62 år og rundt 85 prosent ved fylte 65 år. Også disse andelene er antatt å øke for de etterfølgende årskullene. Andelene som er nevnt her, gjelder muligheten til å ta ut *full* pensjon. De aller fleste som ikke kan ta ut full pensjon, vil kunne ta ut *gradert* pensjon før 67 år. Få står helt uten noen økonomiske ytelser eller inntekt.

Min vurdering er at det ikke er behov for å gjeninnføre særregler for rett til dagpenger for personer over 64 år.

Forslag II

Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige lovendringer slik at man ikke kan kombinere pensjon og dagpenger når den enkelte selv sier opp jobben.

Personer på vei ut av arbeidslivet har mulighet for å motta dagpenger på grunnlag av arbeidsforhold

man frivillig har sagt opp, og kan etter en venteperiode motta uavkortede dagpenger ved siden av alderspensjonen. Disse kan komme økonomisk vesentlig bedre ut enn personer uten rett til tidligpensjon.

For å ha rett til dagpenger er det et sentralt vilkår at søkeren er *reell arbeidssøker*, dvs. aktiv arbeidssøker og villig og i stand til å ta ethvert arbeid. Gitt at dette og øvrige vilkår er oppfylt, innvilges dagpenger og utbetales etter tre ventedager. Personer som selv er skyld i arbeidsløsheten, herunder de som frivillig har sagt opp, får en forlenget ventetid på åtte uker, jf. folketrygdloven § 4-10. Det er altså generelt noe mindre gunstige regler ved selvforskyldt ledighet i motsetning til dem som blir oppsagt, i og med at den totale perioden med dagpengeutbetalinger er åtte uker kortere¹.

Skillet mellom selvforskyldt og ikke selvforskyldt ledighet kan påvirkes av den enkelte i samarbeid med arbeidsgiver. Retten til dagpenger forutsetter ingen vurdering fra en uavhengig tredjeperson. Det er lett å tenke seg en situasjon hvor arbeidstaker og arbeidsgiver blir enige om oppsigelse, for eksempel som ledd i nedbemanning. Det er mulig å tilpasse seg dagpengerrettigheter for eksempel ved å selv si opp sitt arbeid og melde seg ledig samtidig som eller like etter at man begynner å ta ut alderspensjon, og slik få rett til dagpenger.

Et alternativ til å ikke gi rett til dagpenger for dem som selvforskyldt er ledig, er å forlenge ventetiden før dagpenger utbetales. En for lang ventetid vil kunne føre til at vedkommende trekker seg ut av arbeidsmarkedet. Også her er det mulig å tenke seg at regelverket lett vil kunne omgås ved at arbeidstaker

¹ Og inntil seks måneder kortere dersom det innenfor en periode på 12 måneder har vært flere tilfeller som hver for seg betinget forlenget ventetid, se § 4-10 annet ledd.

og arbeidsgiver blir enige om at vedkommende sies opp fremfor at vedkommende sier opp selv, slik at arbeidssøker fremstår som uforskyldt ledig.

Å innføre en begrensning i retten til dagpenger knyttet til et vilkår om at ledigheten ikke skal være selvforskyldt, fremstår etter dette som lite hensiktsmessig. Jeg viser også til begrunnelsen for å oppheve de tidligere reglene om samordning mellom dagpenger og alderspensjon – inkl. tidligpensjonsordninger utenfor folketrygden - som ble opphevet ved innføringen av ny, fleksibel alderspensjon 1. januar 2011. I Prop 1 S (2010-2011) Arbeidsdepartementet¹ heter det om dette:

”Muligheten for fleksibelt uttak av alderspensjon i alderen fra 62 til 75 år bygger på at den enkelte har tjent opp pensjonsrettigheter (en «pensjonsformue») som kan fordeles over gjenværende levetid. Samlet pensjonsutbetaling vil være den samme uavhengig av når man tar ut pensjon. Det er derfor ikke nødvendig å avkorte pensjonen mot inntekt. Etter dagens regelverk kan det gis dagpenger, sykepenger, arbeidsavklaringspenger og uførepensjon fram til fylte 67 år. [---]

Ny fleksibel alderspensjon reiser spørsmålet om hvordan forholdet mellom alderspensjonen og andre inntektssikringsordninger skal utformes når tidsrommet for når ytelsene gis kan sammenfalle. Hvis da-

¹ Jf. også lovproposisjonen om oppheving av samordningsreglene mv., Prop 16 L (2010-2011)

gens aldersgrenser for de ulike korttidstytelsene (sykepenger, arbeidsavklaringspenger og dagpenger) videreføres, vil det være et mulig sammenfall i mottak av alderspensjon og korttidstytelser i perioden 62 år til 67 år (for sykepenger delvis også fram til 70 år). I det nye pensjonssystemet, der alderspensjon fra folketrygden kan tas ut fleksibelt i alderen 62-75 år forsvinner begrepet fast pensjonsalder, noe som uansett nødvendiggjør en ny vurdering av hvor lenge en skal ha rett til korttidstytelser.

En videreføring av gjeldende regler for samordning for å hindre doble ytelser, vil slå urimelig ut. Det vil for eksempel føre til at personer som har tatt ut alderspensjon ikke vil kunne få dagpenger, mens personer som ikke har tatt ut alderspensjon, vil kunne få dagpenger.”

En lovendring som går ut på at man i visse tilfeller ikke lenger skal kunne kombinere alderspensjon og dagpenger, vil i praksis innebære gjeninnføring av samordningsregler. I Prop 1 S (2010-2011) Arbeidsdepartementet, fremgår det at regjeringen vil vurdere forholdet mellom midlertidige trygdeytelser og fleksibel alderspensjon nærmere, og komme tilbake med et høringsnotat om dette. I forbindelse med dette vurderes behovet for begrensninger i adgangen til midlertidige ytelser, bl.a. dagpenger.

Det må legges til at sysselsettingen blant eldre er god, og det er ikke nå noe som tyder på at regelverket utnyttes i strid med intensjonen.

